

29.10.2020
HE 146/2020 vp

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Herttaliisa Tuure, toiminnanjohtaja
Reetta Pietikäinen, asiantuntija

Lausunto eduskunnan sivistys- ja tiedejaostolle:

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021 (HE 146/2020 vp)

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry (ent. Valtakunnallinen työpajayhdistys) kiittää sivistys- ja tiedejaostoa mahdollisuudesta lausua valtion talousarvioesityksestä.

Into käsittelee lausunnossaan pyynnön mukaisesti **nuorten hyvinvointia, koronaepidemian vaikutuksia ja toiminnan painopisteitä sekä työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön tarvetta ja resursseja**. Lisäksi Into nostaa esille sote-uudistuksen, oppivelvollisuuden laajentamisen ja nuorten työllisyyden edistämisen, jotka ovat olennaisia kokonaisuuksia myös nuorten hyvinvoinnin sekä etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan kannalta.

Lausunnon keskeinen sisältö

Nuorten hyvinvointi ja koronaepidemian vaikutukset

- Koronaepidemia on entisestään vaikeuttanut etenkin niiden nuorten asemaa, joilla jo aiemmin on ollut haasteita. Jo ennen epidemiaa on todettu, että nuorten välinen polarisaatio on merkittävä: vaikka suurin osa nuorista voi hyvin, osalla on kasautunutta huono-osaisuutta. Heillä on riski ajautua yhteiskunnalliseen ulkopuolisuuteen ja syrjäytyä.
- Inton toteuttamien kyselyiden mukaan koronaepidemia on lisännyt etsivän nuorisotyön nuorten ja työpajojen valmentautujien huolenaiheita, ahdistusta ja muita mielenterveysongelmia, yksinäisyyttä, taloudellisia ongelmia ja terveyshuolia. Nuoret kantavat huolta myös läheistensä mielenterveydestä ja sairastumisriskistä. Epidemiasta on seurannut nuorille työttömyyttä, päivärutiinien puutetta, toimettomuutta ja lisääntyntä päihteiden käyttöä.
- Etsivästä nuorisotyöstä ja työpajalta saatu tuki koettiin tärkeäksi kevään poikkeusoloissa. Poikkeustilassa monet työpajat siirtyivät etävalmennukseen joko verkossa tai muilla vaihtoehtoisilla tavoilla. Valmentautijat olivat valtaosin tyytyväisiä siihen, miten työpajat ovat jatkaneet yhteydenpitoa niissäkin tapauksissa, että työpajatoiminta oli jouduttu keskeyttämään. Inton kyselyssä tuli vahvasti esille valmentautujien tarve keskustelutukeen ja kanssakäymiseen.
- Etsivässä nuorisotyössä erilaiset digitaaliset yhteydenpitokanavat ja sosiaalisen median hyödyntäminen ovat jo ennestään olleet arkipäivää. Koronaepidemian myötä otettiin yhä laajemmin käyttöön myös uusia menetelmiä. Inton kyselyn mukaan nuoret olivat tyytyväisiä kevään poikkeusaikana etsivästä nuorisotyöstä saamaansa tukeen. Etsivät nuorisotyöntekijät saivat kiitosta etenkin siitä, että he ottivat aktiivisesti yhteyttä nuoriin.

Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön tarve

- Työpajatoiminnalla ja etsivällä nuorisotyöllä vahvistetaan nuorten osallisuutta ja arjenhallintaa, edistetään heidän kasvuaan ja itenäistymistään sekä tuetaan tarpeisiin vastaaviin palveluihin kiinnittymistä ja koulutus- ja työmarkkinoille sijoittumista.
- Työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö tukivat vuonna 2019 yhteensä 35 348 nuorta (työpajat 14 424 nuorta, etsivä nuorisotyö 20 924 nuorta). Työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö ovat moneen muuhun nuorille suunnattuun palveluun verrattuna helposti saavutettavia lähipalveluita: työpajatoiminta kattaa yli 90 prosenttia kunnista ja etsivää nuorisotyötä on lähes kaikissa kunnissa.

Into

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki
www.intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi

- Tuore vaikuttavuustutkimus (Hoikkala & Vauhkonen 2020) osoittaa, että työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö ovat vaikuttavia, tuottavat yhteiskunnalle kustannussäästöjä ja niihin resursoiminen kannattaa: ne edistävät NEET-nuorten siirtymistä työhön ja koulutukseen sekä ehkäisevät syrjäytymistä.
- Työpajatoiminta on tuloksellista. OKM:n ja AVIn kyselyn mukaan vuonna 2019 4/5 työpajatoimintaan osallistuneesta nuoresta sijoittui positiivisesti työpajakajon jälkeen. He sijoittuivat koulutukseen (33 %), työhön (15 %), toiseen palveluun, kuten kuntoukseen (21 %) tai muualle, esimerkiksi armeijaan ja perhevapaalle (9 %).
- Työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö vastaavat nuorten tarpeisiin. Inton ylläpitämän Sovari-mittarin (2019) tulosten mukaan työpajojen valmentautujista 92 % ja etsivän nuorisotyön nuorista 94 % on kokenut sosiaalista vahvistumista ainakin yhdellä osa-alueella palvelun aikana.
- Koronaepidemian myötä etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan tarve on kasvanut. Tarvetta on myös hybridimalleille, jossa etävalmennusta tarjotaan lähivalmennuksen rinnalla. Etänä ja digitaalisesti toteutetut työpajapalvelut saivat valmentautujilta hyvää palautetta poikkeusoloissa. Etävalmennusta tulee laajentaa ja sen tulee olla mahdollista myös jatkossa. Tämä edellyttää muutoksia lainsäädäntöön esim. kuntouttavan työtoiminnan osalta.

Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön resurssit

- Työpajatoiminnan rahoitus on talousarvioesityksessä edellisten vuosien tasoa. Työpajatoiminnan tukemiseen osoitetaan (mom. 29.91.51) 16 300 000 euroa. On tärkeää, että rahoituksen taso turvataan etenkin haasteellisina aikoina. Koulutukseen ja työmarkkinoille sijoittumiseen tukea tarvitsevia nuoria on koronaepidemian myötä aiempaa enemmän. Työpajojen asiakaskunnan tuentarpeet ovat epidemian aikana entisestään kasvaneet ja heidän toimintakykynsä on heikentynyt. Jos asiakkaat eivät saa tarpeisiinsa vastaavia palveluita, ongelmat kasautuvat edelleen ja yhteiskunnan kustannukset kasvavat.
- Koronaepidemian myötä kuntoutuksellisille työpajapalveluille on entistä suurempi tarve. Starttivalmennus on työpajojen matalimman kynnyksen palvelu, jossa vahvistetaan toimintakykyä ja elämänhallintaa. Se tarjoaa palvelujärjestelmästä usein puuttuvan osan, kokonaisvaltaisen ja monialaisesti muita palveluita integroivan palvelun. Työpajojen tarjoamaa starttivalmennusta on lisättävä. Starttivalmennuksen lisärahoituksen tarve on 2 M euroa.
- Hallitusohjelmassa esitetään etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan toiminnallisten ja taloudellisten edellytysten vahvistamista. Taloudellisten edellytysten vahvistamista onkin huomioitu erityisesti korona-avustusten avulla, mutta myös toiminnallisten edellytysten turvaamista on tehtävä. Vireillä olevat uudistukset vaikuttavat merkittävästi sekä etsivään nuorisotyöhön että työpajatoimintaan. Sote-uudistus on kunnallisten työpajojen kannalta kriittinen ja toimintaa uhkaa jopa alasajo. Työpajatoiminnan edellytysten turvaamiseksi tarvitaan erillinen selvitys ja kehittämisohjelma, joka yhteensovittaa eri hallinnonalojen sääntelyä, toimenpiteitä ja rahoitusta nuorten ja aikuisten palveluissa.
- Etsivän nuorisotyön osalta rahoituksen läpinäkyvyyden lisäämiseksi talousarvion momenttikohtiin sisältyvät eri toiminnot ja niihin kohdennettu rahoitus tulee olla eriteltynä selvemmin. Etsivälle nuorisotyölle osoitetun rahoituksen selvittäminen suoraan talousarvioesityksestä ei ole mahdollista, sillä siinä ei ole eritelty resursseja, jotka on kohdennettu EU:n Nuorisotakuun toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen eikä muuhun nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen.
- Etsivä nuorisotyön rahoitus on opetus- ja kulttuuriministeriöstä saadun tarkennuksen mukaan yhteensä 12 350 000 euroa, mikä vastaa vuoden 2020 tasoa. Etsivän nuorisotyön rahoitusta on siirretty aiempaa enemmän nuorisotoimen momentille, mikä on hallitusohjelman mukainen tavoite ja odotettu kehityssuunta.
- Etsivän nuorisotyön rahoitus on tarkoituksenmukaista siirtää rahapeliuutoista kokonaan budjettipohjaiseksi vuonna 2022.
- Hallitus kohdensi neljännessä lisätalousarviossa etsivään nuorisotyöhön ja oppilaitoksissa tehtävään nuorisotyöhön 12 M euroa, josta opetus- ja kulttuuriministeriöstä saadun tiedon mukaan 5 650 000 euroa kohdistuu etsivään nuorisotyöhön mm. uusien etsivien palkkaukseen.
- Into korostaa, että etsivän nuorisotyön rahoitus tulee jatkossa korottaa pysyvästi vähintään vuoden 2019 tasoon eli 1 miljoonalla eurolla 13 350 000 miljoonaan euroon. Etsivän nuorisotyön tarve on koronaepidemian myötä entisestään kasvanut ja nuorten tilanteet vaikeutuneet.

Into

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
 Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
 00520 Helsinki
www.intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi

- Nuorisoala on peräänkuuluttanut pidemmän aikavälin kestäviä ratkaisuja nuorisoalan valtionrahoitukseen. Budjettiriihessä tehty tarkoituksenmukainen kompensatiopäätös koskee kuitenkin vain tulevaa vuotta, joten on tärkeää löytää pitkäjänteiset ratkaisut tulevien vuosien rahoitukseen.

Nuorisotyön toiminnan painopisteet talousarvioesityksessä

- Nuorisotyön toiminnalliset tavoitteet ja keskeisimmät toimenpiteet ovat tarkoituksenmukaisia. Valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman (VANUPO) kolme tavoitekokonaisuutta ovat ajankohtaisia koronaepidemian aikana sekä siihen liittyvässä jälkihoidossa ja jälleenrakennuksessa, ja niiden toteutumiselle on löydettävä rahoitus.

Sote-uudistus, oppivelvollisuuden laajentaminen ja nuorten työllisyyden edistäminen

- Sote-uudistus on vaarantamassa kunnallisten työpajojen asemaa. Jos uudista ei muokata, kunnalliset työpajat eivät voi enää jatkossa tuottaa sote-maakunnan järjestämisvastuulle siirtyvää kuntouttavaa työtoimintaa tai sosiaalista kuntoutusta. Tilanne olisi kestävämpi sekä asiakkaiden että työpajaorganisaatioiden kannalta ja johtaisi monin paikoin työpajatoiminnan alasajoon: asiakkaat menettäisivät tarpeisiinsa vastaavat palvelut ja työpajat toimintaedellytyksensä.
- Oppivelvollisuutta laajennettaessa työpajojen oppimisympäristöjä ja yksilöllisiä valmennuspalveluja tulee hyödyntää nykyistä laajemmin. Työpajojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyön on oltava sopimuksellista, ja kustannukset tulee korvata työpajoille "raha seuraa opiskelijaa" -periaatteen mukaisesti. Etsivän nuorisotyön osalta tulee selkeyttää, että vastuu oppivelvollisuuden suorittamisesta on kunnan muilla toimijoilla, ei etsivällä nuorisotyöllä. Olennaista on, ettei etsivä nuorisotyö ole velvoittavaa, vaan on nuorelle jatkossakin aina vapaaehtoista.
- Nuorten työllisyyden edistämiseksi tulee panostaa tarvelähtöisiin työllisyyspalveluihin. TE-palvelujen palvelutarvearviota tulee kehittää ja työnhakijoiden monialaisia työ- ja toimintakyvyn arviointia lisätä. Kolmannen sektorin palkkatukeen on tärkeää yhdistää avoimille työmarkkinoille poluttavat valmennuspalvelut. Työpajoilla toteutettavaa tuettua oppisopimuskoulutusta tulee lisätä.

Nuorten hyvinvointi ja koronaepidemian vaikutukset

Jo ennen koronaepidemiaa on todettu, että nuorten välinen polarisaatio on merkittävä: valtaosa nuorista voi hyvin, mutta osalla on kasautunutta huono-osaisuutta. Heillä on riski ajautua yhteiskunnalliseen ulkopuolisuuteen ja syrjäytyä. **Koronaepidemia on vaikeuttanut entisestään etenkin niiden nuorten asemaa, joilla jo aiemmin on ollut haasteita.**

Koronaepidemia on kasvattanut rajusti myös nuorisotyöttömyyttä. TEMin työllisyyskatsauksen mukaan syyskuun lopussa 2020 alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 10 200 enemmän kuin edellisen vuoden syyskuussa eli yhteensä 38 100. Suomessa vuonna 1987 syntyneistä 58 905 lapsesta 3644 kasaantui aikuisena useampi syrjäytymisriski. Syrjäytymisriski kasvaa varhaisaikuisuudessa viisinkertaiseksi, jos lapsi päätyy lastensuojeluun varhaisessa lapsuudessa tai kouluikäisenä. Myös niiden nuorten syrjäytymisriski kasvaa viisinkertaiseksi, jotka eivät saavuta perusasteen jälkeistä tutkintoa. Lähes yhtä iso riski on myös niillä nuorilla, jotka käyttävät mielenterveyslääkkeitä.¹

Into toteutti keväällä kolme kyselyä koronapandemian vaikutuksista etsivän nuorisotyön nuoriin ja työpajatoiminnan valmentautujiin sekä etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan palveluihin². Kyselyiden mukaan koronaepidemia lisäsi etsivän nuorisotyön nuorten ja työpajatoiminnan valmentautujien huolenaiheita. **Epidemiasta on aiheutunut ahdistusta ja muita mielenterveysongelmia, yksinäisyyttä ja taloudellisia ongelmia sekä huolta terveydestä etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan piirissä oleville nuorille ja valmentautujille.** Kyselyihin vastanneet kantavat huolta myös läheistensä mielenterveydestä ja sairastumisriskistä. **Epidemiasta on seurannut työttömyyttä, päivärutiinien puutetta, toimittomuutta ja lisääntyneitä päihteiden käyttöä.**

Etsivässä nuorisotyössä erilaiset digitaaliset yhteydenpitokanavat ja sosiaalisen median hyödyntäminen ovat jo ennestään olleet arkipäivää. Koronaepidemian myötä on yhä laajemmin otettu käyttöön myös uusia menetelmiä. Yli puolet vastanneista etsivän nuorisotyön nuorista koki saaneensa tukea etsivältä nuorisotyöntekijältä. Muita tärkeitä tuenantajia ovat perheenjäsenet, kaverit ja ystävät. Lähes joka kymmenes nuori ei kuitenkaan kokenut saaneensa tukea

¹ Me-säätiö ja THL syrjäytymisen dynamiikka, <http://data.mesaatio.fi/syrjaytymisen-dynamiikka/>

² Kyselytulokset Inton verkkosivuilla: <https://www.intory.fi/uutiset/etsivasta-nuorisotyosta-ja-tyopajalta-saatu-tuki-koetaan-tarkeaksi-poikkeusoloissa/> ja <https://www.intory.fi/uutiset/korona-kolhaisi-kovaa-mutta-paljon-on-opittu/>

Into

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

www.intory.fi

etunimi.sukunimi@intory.fi

keneltäkään. **Useimmat vastanneet nuoret olivat tyytyväisiä yhteydenpitoon etsivän nuorisotyöntekijän kanssa ja häneltä saamaansa tukeen.** Joka neljännen nuoren kohdalla etsivän tarjoama tuki oli erittäin onnistunutta. Etsivät nuorisotyöntekijät saivat kiitosta erityisesti siitä, että he ottivat aktiivisesti yhteyttä nuoriin. Nuoret nostivat esille etenkin kuulluksi tulemisen sekä etsivältä nuorisotyöntekijältä saamansa tuen ja kannustuksen. Tämä koettiin tärkeäksi nuorten kokeman ahdistuksen ja huolten purkamisessa. Etsivät ovat käsitelleet nuorten kanssa paitsi epidemiaan liittyviä huolia myös muita nuoren elämään liittyviä asioita, jotka normaalioloissakin sisältyvät etsivään nuorisotyöhön. Tämä tuo turvaa ja jatkuvuuden tunnetta nuorten elämäkuvioihin.

Työpajojen valmentautajat olivat tyytyväisiä työpajatoimintaan poikkeusoloissa. Ongelmallista keväällä oli, etteivät kaikki palveluiden järjestäjä- ja tilaajatahot, kuten kunnat ja sote-kuntayhtymät, mahdollistaneet etäpalvelujen tuottamista, vaikka työpajoilla olisi tähän valmiudet ja osaaminen, vaan työpajatoiminta keskeytyi monin paikoin.

Poikkeustilassa monet työpajat siirtyivät etävalmennukseen joko verkossa tai muilla vaihtoehtoisilla tavoilla. Valmentautajat olivat valtaosin tyytyväisiä siihen, miten työpajat ovat jatkaneet yhteydenpitoa heihin niissäkin tapauksissa, että työpajatoiminta oli jouduttu keskeyttämään. Kolme valmentautujaa kymmenestä oli ollut yhteydessä työpajan valmentajan kanssa, vaikka työpajatoiminta itsessään oli keskeytetty. Yli puolet valmentautujista oli tyytyväisiä myös heidän keskinäiseen yhteydenpitoonsa, mutta joka kuudes vastaaja näki näissä yhteyksissä kehitettävää. Työpajojen valmentautujista joka viides koki tarvitsevansa aikaisempaa enemmän tukea koronaepidemian myötä. Useimmilla tuen tarpeet olivat pysyneet ennallaan. **Kyselyssä tuli vahvasti esille valmentautujien tarve keskustelutukeen ja kanssakäymiseen.** Epidemiaan liittyvät rajoitteet olivat lisänneet myös tarvetta saada käytännön apua kauppa-asioden ja muiden arjen asioiden hoitamiseen sekä taloudellisiin vaikeuksiin.

Lähes puolet valmentautujista koki, että työpajan valmentajat olivat olleet tukena heille, ja joka kuudes oli saanut vertaistukea myös toisilta työpajan valmentautujilta. Yhteydenpito lievensi valmentautujien yksinäisyyden tunteita ja täytti tarvetta keskustella toisten kanssa. Työpajan säännöllinen yhteydenpito valmentautujiin auttoi myös heitä ylläpitämään arkipäivän rutiineja.

Vaikka koronarajoituksia onkin purettu, jatkuu työpajojen etävalmennus monin paikoin kasvokkaisen lähivalmennuksen rinnalla. Tämä mahdollistaa valmennuksen pienemmissä ryhmissä ja turvallisen etäisyyden säilyttäen. **Vaihtoehtoisia palvelujen toteuttamistapoja tulee olla mahdollista käyttää jatkossakin.**

Korona kolhaisi työpajojen taloutta kovaa. **Vaikka työpajatoimintaan kohdistuneet toiminnan rajoitukset on purettu, toiminnan palautuminen ennalleen tulee kestämään vielä pitkään.** Valmennusta toteutetaan turvallisuussyistä aiempaa pienimuotoisemmin, ja palveluihin ohjautuminen on ollut kyselyn mukaan monin paikoin heikkoa. Tämä heikentää edelleen etenkin työpajakentän kolmannen sektorin palveluntuottajien taloustilannetta. Nuorten työpajatoimintaan kohdennettu korona-avustus oli tukimuotona hidas eikä kattanut kuin osan syntyneistä tappioista. Palveluja tuotavissa työpajaorganisaatioissa valtionavustuksella toteutettava nuorten työpajatoiminta on vain pieni osa toimintaa, ja suuri osa palveluista tuotetaan ostopalveluina eri tahoille. Koronatilanne on supistanut voimakkaasti myös pajojen muuta palvelutoimintaa ja alihankintatöitä, ja siten vaikeuttanut omarahoituksen hankkimisen mahdollisuuksia. On syytä pohtia, löytyykö myös kolmannen sektorin toimijoille muita tukimuotoja kriisitilanteissa kuin hidas ja kankea valtionavustus.

Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön tarve

Työpajatoiminnalla ja etsivällä nuorisotyöllä vahvistetaan nuorten osallisuutta ja arjenhallintaa, edistetään heidän kasvuaan ja itsenäistymistään sekä tuetaan tarpeisiin vastaaviin palveluihin kiinnittymistä ja koulutus- ja työmarkkinoille sijoittumista. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle yksilöllistä tukea ja ohjausta, vahvistaa nuoren sisäistä motivaatiota ja asettaa tavoitteita. Etsivä nuorisotyö perustuu vapaaehtoisuuteen, ja sen ydinelementtejä ovat kohtaaminen, kokonaisvaltaisuus ja luottamus. Työpajatoiminnassa vahvistetaan valmennuksen ja merkityksellisen tekemisen avulla elämänhallintaa ja työelämävalmiuksia. Työpajatoiminnassa kerrytetään ja tunnistetaan osaamista ja rakennetaan jatkopolkuja koulutukseen ja työhön.

Vuonna 2019 työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö tukivat yhteensä 35 348 haasteellisessa elämäntilanteessa tai syrjäytymisvaarassa olevaa nuorta. Työpajatoimintaan osallistui 14 424 nuorta ja etsivän nuorisotyön ohjauksessa oli 20 924 nuorta. Työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö ovat moneen muuhun nuorille suunnattuun palveluun verrattuna

Into

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki
www.intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi

helposti saavutettavia lähipalveluita: työpajatoiminta kattaa yli 90 prosenttia kunnista ja etsivää nuorisotyötä on lähes kaikissa kunnissa. Suomessa toimii yli 500 etsivää nuorisotyöntekijää. Työpajatoimintaa järjestetään yli 460 eri toimenpiteessä.³

Tuore rekisteritutkimus⁴ todentaa, että työpajavalmennus edistää NEET-nuorten siirtymistä työhön ja koulutukseen sekä ehkäisee syrjäytymistä. Työpajavalmennus myös vahvistaa koulukuntoisuutta eli tukee työ- ja toimintakykyä. Työpajavalmennus tukee erityisesti ammatillisen koulutuksen keskeyttäneitä ja koulutuksesta syrjään jäämässä olevia nuoria sekä mielenterveyden ongelmista kärsiviä nuoria. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten osalta **työpajavalmennus myös tuottaa julkisen talouden kustannussäästöjä** suorien tulonsiirtojen osalta maksettujen tulonsiirtojen vähenemisen ja maksettujen verojen lisääntymisen myötä. (Vauhkonen & Hoikkala 2020.)

Myös etsivä nuorisotyö auttaa todennetusti NEET-nuoria pääsemään työhön ja koulutukseen. Osa etsivän nuorisotyön syrjäytymistä vähentävästä vaikutuksesta liittyy ennalta ehkäisevään toimintaan, mutta tutkimuksen mukaan tavoittamalla syrjäytymässä olevia NEET-nuoria etsivä nuorisotyö voi tuoda palveluiden piiriin niitä nuoria, jotka eivät tulisi palveluiden piiriin muutoin tai tulisivat pidemmällä viiveellä. (Vauhkonen & Hoikkala 2020.)

Yhä useampi NEET-nuorista tarvitsisi intensiivistä ja kokonaisvaltaista elämänhallintaa vahvistavaa tukea ja erilaisia matalan kynnyksen kuntoutuksellisia palveluita. Koronaepidemian myötä nuorten haasteet ovat kasautuneet ja ongelmat kärjistyneet. Työpajojen matalimman kynnyksen palvelua, starttivalmennusta, on kehitetty vastaamaan arjenhallintaan sekä mielenterveys- ja päihdeongelmiin liittyviin tuen tarpeisiin. **Työpajojen starttivalmennusta tulee lisätä, jotta voidaan tarjota nuorten tarpeisiin vastaavaa kokonaisvaltaista elämänhallinnallista tukea.** Tutkimuksen mukaan starttivalmennuksesta eteenpäin siirtyminen toimii hyvin eikä starttivalmennuksen jälkeen juuri jäädä työttömäksi. Vauhkonen ja Hoikkalan mukaan työpajavalmennuksesta hyötyvät työhön ja koulutukseen siirtymisellä mitattuna erityisen paljon mielenterveyden diagnoosin saaneet nuoret. Tämän katsotaan kertovan työpajavalmennuksen psykososiaalisista hyödyistä. (Vauhkonen & Hoikkala 2020.)

OKM:n ja AVIn valtakunnallisen kyselyn⁵ mukaan vuonna 2019 noin 4/5 työpajatoimintaan osallistuneesta nuoresta sijoittui positiivisesti työpajajakson jälkeen. He sijoittuivat koulutukseen (33 %), työhön (15 %), toiseen palveluun, kuten kuntoukseen (21 %) tai muualle, esimerkiksi armeijaan ja perhevapaalle (9 %). Inton ylläpitämän Sovari-mittarin (2019) tulosten mukaan työpajojen valmentautujista 92 % on kokenut sosiaalista vahvistumista ainakin yhdellä osa-alueella palvelun aikana. Valmentautijat ovat työpajatoimintaan ollaan kokonaisuutena tyytyväisiä ja antavat sille kokonaisarvosanan 4,3 asteikolla 1–5.

OKM:n ja AVIn valtakunnallisen kyselyn⁶ mukaan vuonna 2019 etsivän nuorisotyön tavoittamista nuorista (20 924) n.18 508 (88,5 %) oli jossain toimenpiteessä. Tämä tarkoittaa, että etsivät nuorisotyöntekijät ohjaavat nuoria monipuolisesti eri palveluihin ja toimenpiteisiin. Nuoria ohjataan esim. ilmoittautumaan työttömäksi työnhakijaksi, toimeentuloon liittyviin palveluihin ja mielenterveyspalveluihin sekä koulutuspaikan hakemiseen. **Sovari-mittarin (2019) tulosten mukaan etsivän nuorisotyön nuorista 94 % on kokenut sosiaalista vahvistumista ainakin yhdellä osa-alueella palvelun aikana.** Etsivän nuorisotyön nuoret ovat ottaneet edistysaskelia erityisesti arjen hallinnassa (81 % vastaajista) ja elämänhallinnassa ja tavoitteellisuudessa (79 %) sekä opiskelu- ja työelämävalmiuksissa (78 %). Etsivän nuorisotyön nuoret arvioivat palvelua varsin positiivisesti, ja antavat sille kokonaisarvosanan 4,6 asteikolla 1–5.

Koronaepidemian myötä etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan tarve on kasvanut. Tarvetta on myös työpajatoiminnan hybridimalleille, jossa etävalmennusta tarjotaan perinteisen lähivalmennuksen rinnalla. **Etävalmennusta tulee**

³ Ks. valtakunnalliset tiedot Nuorisotilastot.fi-sivustolta: <https://www.nuorisotilastot.fi> sekä OKM:n ja AVIn julkaisuista: https://www.avi.fi/documents/10191/15743513/Julkaistu-91_LSSAVI/ac5a3e69-d592-43ab-8a93-b5a27756a374; https://www.avi.fi/documents/10191/15743513/Julkaistu-90_LSSAVI/33239653-fd71-4f68-95b4-c100f966cb7c

⁴ Vauhkonen, Teemu & Hoikkala, Tommi (2020): Syrjäytymisen lasku – tutkimus syrjäytymisestä, sen kustannuksista ja kohdennetun nuorisotyön vaikuttavuudesta. Nuorisotutkimusverkosto. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/syrjautymisen_lasku.pdf

⁵ Bamming, Ruth & Hilpinen, Merja (2020): Työpajatoiminta 2019 – Valtakunnallisen työpajatoiminnan tiedonkeruun tulokset. https://www.avi.fi/documents/10191/15743513/Julkaistu-91_LSSAVI/ac5a3e69-d592-43ab-8a93-b5a27756a374

⁶ Bamming, Ruth & Hilpinen, Merja (2020): Etsivä nuorisotyö 2019 – Valtakunnallisen etsivän nuorisotyön kyselyn tulokset. https://www.avi.fi/documents/10191/15743513/Julkaistu-90_LSSAVI/33239653-fd71-4f68-95b4-c100f966cb7c

Into

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

www.intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi

laajentaa ja sen tulee olla mahdollista myös jatkossa. Tämä tulee edellyttämään muutoksia lainsäädäntöön, kuten kuntouttavaa työtoimintaa koskevaan lakiin. Etävalmennus parantaa työpajapalveluiden saavutettavuutta, tuo toiminnan piiriin uusia kohderyhmiä ja madaltaa kynnystä osallistua myös lähivalmennukseen.

Etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan resurssit

Hallitusohjelmassa todetaan, että ”Etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan toiminnallisia ja taloudellisia edellytyksiä vahvistetaan”. Tämä on tarkoituksenmukaista.

Etsivälle nuorisotyölle kohdennetun rahoituksen selvittäminen suoraan talousarvioesityksestä ei ole mahdollista, sillä siinä ei ole eritelty erikseen muuhun nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen kohdennettua resurssia eikä EU:n Nuorisotakuun toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen kohdennettua resurssia. **Etsivän nuorisotyön osalta rahoituksen läpinäkyvyyden lisäämiseksi momenttikohtiin sisältyvät eri toiminnot ja niihin kohdennettu rahoitus tulee olla eriteltynä selvemmin.**

Opetus- ja kulttuuriministeriöstä saadun tarkennuksen mukaan etsivän nuorisotyön rahoitus vuoden 2021 talousarvioesityksessä on yhteensä **12 350 000 euroa**, mikä vastaa vuoden 2020 tasoa. Etsivän nuorisotyön rahoitusta on siirretty aiempaa enemmän budjettipohjaiseksi. Nuorisotoimen momentilta 29.91.51 etsivään nuorisotyöhön osoitetaan OKM:n tarkennuksen mukaan **11 312 000 euroa**. Budjettipohjaisen rahoituksen vahvistaminen on hallitusohjelman mukainen tavoite ja odotettu kehityssuunta. Toivottu muutos on otettu positiivisesti vastaan. Lisäksi etsivään nuorisotyöhön osoitetaan rahapelituotoista **1 038 000 euroa** momentilta 29.91.50.

Etsivän nuorisotyön rahoitus on tarkoituksenmukaista siirtää rahapelituotoista kokonaan budjettipohjaiseksi vuonna 2022.

Etsivän nuorisotyön tarve on koronaepidemian myötä entisestään kasvanut ja nuorten tilanteet vaikeutuneet. Hallitus kohdensi neljännessä lisätalousarviossa etsivään nuorisotyöhön ja oppilaitoksissa tehtävään nuorisotyöhön 12 M euroa, josta opetus- ja kulttuuriministeriöstä saadun tiedon mukaan 5 650 000 euroa kohdistuu etsivään nuorisotyöhön mm. uusien etsivien palkkaukseen. Avustukset myöntää aluehallintovirasto marraskuun aikana.

Into korostaa, että **etsivän nuorisotyön rahoitus tulee jatkossa korottaa pysyvästi vähintään vuoden 2019 tasoon eli 1 miljoonalla eurolla 13 350 000 miljoonaan euroon.**

Työpajatoiminnan osalta rahoitus on talousarvioesityksessä edellisten vuosien tasoa. Työpajatoiminnan tukemiseen osoitetaan (mom. 29.91.51) **16 300 000 euroa**. On tärkeää, että työpajatoiminnan rahoitus turvataan etenkin haasteellisina aikoina. Koulutukseen ja työmarkkinoille sijoittumiseen tukea tarvitsevia nuoria on koronaepidemian myötä aiempaa enemmän. Inton toteuttamien kyselyjen mukaan **työpajojen asiakaskunnan tuentarpeet ovat epidemian aikana entisestään kasvaneet ja heidän toimintakykynsä on heikentynyt.** Jos asiakkaat eivät saa tarpeisiinsa vastaavia palveluita, ongelmat kasautuvat edelleen ja yhteiskunnan kustannukset kasvavat.

Hallitus kohdensi toisessa lisätalousarviossaan nuorten työpajatoimintaan korona-avustusta. Avustusta haki 61 organisaatiota ja aluehallintovirasto myönsi avustusta noin 1,2 miljoonaa euroa.

Koronaepidemian myötä kuntoutuksellisille työpajapalveluille on entistä suurempi tarve. Starttivalmennus on työpajojen matalimman kynnyksen palvelu, jossa vahvistetaan toimintakykyä ja elämänhallintaa. Starttivalmennus tarjoaa palvelujärjestelmästä usein puuttuvan osan, kokonaisvaltaisen ja monialaisesti muita palveluita integroivan palvelun. **Työpajojen tarjoamaa starttivalmennusta on lisättävä. Starttivalmennuksen lisärahoituksen tarve on 2 miljoonaa euroa.**

Hallitusohjelmassa esitetään etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan toiminnallisten ja taloudellisten edellytysten vahvistamista. Tämä on tarkoituksenmukaista. Taloudellisten edellytysten vahvistamista onkin huomioitu erityisesti korona-avustusten avulla, mutta myös toiminnallisten edellytysten turvaamista on tehtävä. Vireillä olevat uudistukset vaikuttavat merkittävästi sekä etsivään nuorisotyöhön että työpajatoimintaan. Oppivelvollisuuden laajentaminen on muuttamassa etsivän nuorisotyön painopisteitä. Sote-uudistus on kunnallisten työpajojen kannalta kriittinen ja toimintaa uhkaa sen seurauksena jopa alasajo. **Työpajatoiminnan edellytysten turvaamiseksi tarvitaan erillinen selvitys ja**

Into

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

www.intory.fi

etunimi.sukunimi@intory.fi

kehittämishjelma, joka yhteensovittaa eri hallinnonalojen sääntelyä, toimenpiteitä ja rahoitusta nuorten ja aikuisten palveluissa.

Nuorisoala on peräänkuuluttanut pidemmän aikavälin kestäviä ratkaisuja nuorisoalan valtionrahoitukseen. Budjettiriihessä tehty tarkoituksenmukainen kompensatiopäätös koskee kuitenkin vain tulevaa vuotta, joten pitkäjänteiset ratkaisut tulevien vuosien rahoitukseen on tärkeää löytää. On hyvä, että kompensatio nyt löytyi, mutta ongelma on edelleen olemassa, ja veikkausvoittovarojen tuleva väheneminen pitää ratkaista kestävästi. **Koronanepidemian aikana sekä siihen liittyvässä jälkihoidossa ja jälleenrakennuksessa nuorisotyöllä on merkittävä rooli nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden tukemisessa.**

Nuorisotyön toiminnan painopisteet talousarvioesityksessä

Nuorisotyön toiminnalliset tavoitteet ja keskeisimmät toimenpiteet ovat tarkoituksenmukaisia. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma (VANUPO) toteutuu ensimmäistä kertaa koko hallituskauden mittaisena ohjelmana. Into koordinoi VANUPOn mukaisista nuorisoalan osaamiskeskusta Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskusta. Tavoiteohjausasiakirjan mukaisesti osaamiskeskus kehittää valtakunnallisesti etsivää nuorisotyötä ja työpajatoimintaa. Kehittämistoiminnassa korostetaan monialaista yhteistyötä nuorten osallisuuden edistämiseksi, päihdehaittojen ehkäisemisessä ja mielenterveyden tukemisessa.

VANUPOn kolme tavoitekokonaisuutta ovat hyvin ajankohtaisia:

- nuorella on edellytykset sujuvaan arkeen – syrjäytyminen vähenee
- nuorella on keinot ja taidot osallistumiseen ja vaikuttamiseen
- nuori luottaa yhteiskuntaan – yhdenvertaisuus ja turvallisuus vahvistuvat

Tavoitekokonaisuudet pitävät sisällään tärkeitä toimenpiteitä, joiden rahoitus on turvattava. Toimenpiteiden toteutus ei VANUPOn hengen mukaisesti ole vain opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulla, vaan nuorisopolitiikkaa tehdään eri ministeriöiden välisenä yhteistyönä. **Into pitää tärkeänä eheää koulupolkua ja sen rinnalla kulkevaa ohjausta ja tukea, nuorten päihde- ja mielenterveyspalveluiden vahvistamista, kouluissa tehtävän nuorisotyön kehittämistä, nuorten osallisuuden vahvistamista ja syrjäytymisen ehkäisyä sekä eriarvoisuuden vähentämistä.**

Nuorisotyöstä tehtävää tutkimusta ja tiedontuotantoa nuorisotyön ja nuorisopolitiittisen päätöksenteon tueksi on lisättävä. Nuorisotyön toiminnan painopisteiden vaikutusten arviointia tarvitaan enemmän. Tutkimusta nuorisotyöstä, sen kohderyhmistä ja palveluista tarvitaan säännöllisesti ja pitkäjänteisesti.

Valmistelussa oleva valtakunnallinen digitaalinen järjestelmä yhteys- ja yksilötietojen siirtämisestä etsivälle nuorisotyölle on tärkeää ottaa koko maassa käyttöön. Kehittämistyössä on kuultu kentän ääntä. Järjestelmän käyttöönoton varmistaminen on oleellista, jotta tieto uudesta työkalusta tavoittaa kaikki kentän toimijat.

Nuorisotyön kentälle kohdistuu myös muita vireillä olevia uudistuksia, kuten sote-uudistus ja oppivelvollisuuden laajentaminen. Näissä molemmissa uudistuksissa **on nähtävillä haasteita etenkin etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan osalta.** Koronaepidemian myötä rajusti kasvaneen nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi tarvitaan aikaisempaa enemmän toimia.

Kunnallisten työpajojen kohtalo huolestuttaa sote-uudistuksessa

Sote-uudistus on vaarantamassa kunnallisten työpajojen aseman. Jos uudista ei tältä osin korjata, kunnalliset työpajat voi enää jatkossa tuottaa sote-maakunnan järjestämisvastuulle siirtyvää kuntouttavaa työtoimintaa tai sosiaalista kuntoutusta. Tilanne olisi kestävämpi sekä asiakkaiden että työpajaorganisaatioiden kannalta: asiakkaat menettäisivät tarpeisiinsa vastaavat palvelut ja työpajat toimintaedellytyksensä. Toimivia palveluita tulisi ajamaan alas ja moni työpaja joutuisi lopettamaan toimintansa. **Laissa tulee mahdollistaa, että kunnallinen työpaja voi tuottaa maakunnan järjestämisvastuulle siirtyviä palveluita, kuten kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta.** Kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen osalta tarvitaan työpajoja ja vastaavia valmennusyksiköitä koskeva

Into

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki
www.intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi

poikkeus samaan tapaan kuin työsopimuslaissa (26.1.2001/55) on tällä hetkellä. Sote-uudistus ei saa heikentää haasteellisessa asemassa olevien tilannetta.⁷

Oppivelvollisuuden laajentaminen ja työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö koulutuksen tukena

Oppivelvollisuuden laajentamisen tavoitteet ovat kannatettavia, mutta oppivelvollisuuden laajentaminen ei vielä yksinään ole riittävä ratkaisu koulutuksen keskeyttämiseen. Olennaista on turvata riittävät ja laadukkaat tukipalvelut niille nuorille, jotka tarvitsevat yksilöllistä ja erityistä tukea ja ohjausta.

Työpajojen tarjoamia oppimisympäristöjä ja yksilöllisiä valmennuspalveluja tulee hyödyntää nykyistä laajemmin tukea ja ohjausta tarvitsevien opiskelijoiden opintojen tukena. Työpajojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyön on oltava sopimuksellista, ja **oppivelvollisuustehtävien kustannukset tulee korvata työpajoilla "raha seuraa opiskelijaa" -periaatteen mukaisesti.** Työpajatoiminnassa kertyneen osaamisen tunnistaminen ja sen tunnustamisen tukeminen sekä työpajojen ja koulutuksen järjestäjien välisen yhteistyön vahvistaminen tarvitsevat pitkäjänteisiä valtakunnallisia kehittämisresursseja.

Etsivällä nuorisotyöllä on merkittävä rooli nivelvaiheessa olevien nuorten koulutukseen ohjaamisessa sekä keskeyttämiskaarassa ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten tukemisessa. Aivan uudistustyön loppumetreillä lakiesityksen kirjaukset ilmoitusvelvollisuudesta etsivälle nuorisotyöntekijälle muuttuivat aikaisempia sekavammaksi. Oppivelvollisuuslain uudistuksessa on tärkeää selkeyttää, että **etsivä nuorisotyö voi toimia kunnan toimijoiden kanssa yhteistyössä, mutta viimekätisen vastuun oppivelvollisuuden suorittamisesta ja sen jatkamisesta on oltava kunnan (muilla) toimijoilla, ei etsivällä nuorisotyöllä.** Olennaista on, **ettei etsivä nuorisotyö voi olla velvoittavaa, vaan se on nuorelle jatkossakin aina vapaaehtoista.**

Nuorten työllisyyden edistäminen ja työpajat työllisyyden tukijoina

Koronaepidemia on kasvattanut rajusti etenkin nuorisotyöttömyyttä. **Nuorten työllisyyden edistämiseksi tulee panostaa tarvelähtöisiin työllisyyspalveluihin.** TE-palveluissa tulee taata digitaalisen asiointin ohella käyntiasiointina toteutettava yksilöllinen palvelu. Olennaista on myös vahvistaa koulutuksella TE-toimistojen asiantuntijoiden ohjauksellista ja kohtaavaa työtä. **TE-palvelujen toteuttamaa palvelutarvearviota tulee kehittää:** nykyinen digitaalinen malli ei ole riittävä, sillä työnhakijoita sekä jää ilman palveluita että ohjautuu tarpeita vastaamattomiin palveluihin. **Myös työnhakijoiden monialaisia työ- ja toimintakyvyn arviointeja tulee lisätä.** Työpajoilla voidaan toteuttaa niitä toiminnallisesti osana arkista työskentelyä – niitä tulee hyödyntää entistä laajemmin. Vain aitoihin tarpeisiin vastaavat palvelut voivat olla vaikuttavia, työnhakijan tilannetta kestävästi edistäviä ja työllisyyttä pitkäjänteisesti nostavia⁸.

Palkkatuen uudistaminen on tarpeellista. Olennaista on panostaa palkkatukeen yhdistettäviin muihin palveluihin, kuten yksilölliseen ohjaukseen, osaamisen tunnistamiseen ja työhönvalmennukseen. Työpajatoiminnassa voidaan toteuttaa näitä kaikkia, ja työpajoilla toteutettavaa palkkatuetta työtä tulee lisätä. Palkkatukea tulee kohdentaa myös niille vastavalmistuneille nuorille, jotka tarvitsevat tukea ja ohjausta työllistyäkseen. **Tärkeää on myös yhdistää kolmannen sektorin palkkatukeen avoimille työmarkkinoille poluttavat valmennuspalvelut,** kuten edelleensijoittaminen ja työhönvalmennus. Niiden avulla saadaan lisättyä myös kolmannen sektorin palkkatuen vaikuttavuutta.

Nuorten oppisopimuskoulutuksen lisääminen on tarkoituksenmukaista. Oppisopimuskoulutuksesta kiinnostuneet nuoret tarvitsevat usein yksilöllistä tukea ja ohjausta, ja tätä tulee vahvistaa. **Työpajoilla toteutetaan tuettua oppisopimuskoulutusta, johon kuuluu sekä työvalmennusta että yksilövalmennusta, ja tätä tulee lisätä.**

Nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä kouluttautumisen ja työllistymisen tukemiseksi tarvitaan kokonaisvaltaisia ja hallintorajat ylittäviä monialaisia ratkaisuja niin nuoris-, koulutus- ja sote- kuin työllisyyssektoreillakin.

⁷ Inton lausunto sote-uudistuksesta: <https://www.intory.fi/uutiset/into-kunnallisten-tyopajojen-kohtalo-huolestuttaa-sote-uudistuksessa/>

⁸ Ks. julkaisu *Välityömarkkinat ja tarvelähtöiset työllisyyspalvelut* (2019):

<https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2020/01/SOSTE-julkaisu-2019-Valityomarkkinat-ja-tarvelahtoiset-tyollisyyspalvelut.pdf>

Into

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

www.intory.fi

etunimi.sukunimi@intory.fi

